Promemoria som stöder planeringen av hanteringen av översvämningsrisker. 20.5.2020, AP/SYKE. Uppdaterad 30.8.2021 (LA/SYKE), 10.11.2026 (RS/Syke)

Beaktandet av översvämningsrisker och hanteringen av dem i förfaranden enligt författningarna

I denna promemoria utreds vad som föreskrivs om hantering av översvämningsrisker i annan lagstiftning än i lagen om hantering av översvämningsrisker (620/2010). Likaså beskrivs hur översvämningsriskerna i nuläget har beaktats i andra åtgärder än de som ingår i lagen om hantering av översvämningsrisker.

I punkt 6 i bilaga A (Uppgifter som ska framgå av riskhanteringsplanen) till förordningen om hantering av översvämningsrisker 659/2010 bestäms följande om andra författningar som gäller hantering av översvämningsrisker:

"Uppgifter som ska framgå av riskhanteringsplanen -- --

6. Ett sammandrag av hur översvämningsriskerna och behövliga åtgärder för hantering av dem har beaktats i det område som utgör föremål för planen i de förfaranden som avses i följande författningar:

- *i. lagen om vattenvårdsförvaltningen (1299/2004)*
- *ii. markanvändnings- och bygglagen (132/1999)*
- *iii. räddningslagen (379/2011)*
- *iv. dammsäkerhetslagen (494/2009)*
- *v. hälsoskyddslagen (763/1994)*
- *vi. lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994)*
- *vii. lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005)*
- *viii. lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005).*

Utöver de ovan nämnda bestämmelserna ingår bestämmelser om hantering av översvämningsrisker i vattenlagen (587/2011), lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), förordningen om understöd för projekt som förbättrar användningen av och tillståndet i vattendrag och vattenmiljön (714/2015), miljöskyddslagen (527/2014) och klimatlagen (609/2015).

Innehåll

Vattenlag 3
Lag om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen 5
Förordning om understöd för projekt som förbättrar användningen av och tillståndet i vattendrag och vattenmiljön 5
Bygglag och lag om områdesanvändning 6
Räddningslagen 7
Hälsoskyddslagen 7
Dammsäkerhetslag 7
Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning 8
Lag om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program 9
Lag om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor 9
Miljöskyddslag. 9
Klimatlag och den nationella planen för anpassning till klimatförändringen 9
Lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och förbättring av motståndskraften 10
EU:s förordning om restaurering av natur 10

Små ändringar i lagen om översvämningsrisk 2020 och 2021

Bestämmelsen om Livskraftscentralen uppgifter (4§) i lagen om översvämningsrisk 620/2010 ändrades 1.5.2020 så att man i skötseln av uppgifterna förutom vid översvämningar även ska beakta andra vattenförhållanden som avviker från det normala, såsom störtregn och torka samt hanteringen av vattensituationer i sådana förhållanden. Till lagen fogades också bestämmelser om uppföljning av hur målen för hanteringen av översvämningsrisker har uppnåtts samt digitalt översändande av material till informationssystemen. I lagen gjordes dessutom vissa tekniska justeringar. Genom ändringarna förbättrades beredskapen för förändringar i väder- och vattenförhållandena, i synnerhet för att fenomen som avviker från det normala skulle bli vanligare, och på så sätt främjades anpassningen till klimatförändringen.

Närmare information om ändringarna 2020 (269/2020): https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2020/20200269

Den 19 januari 2021 gjordes ändringar i lagen om hantering av översvämningsrisker (620/2010) på grund av ändringar i paragraferna om offentlig delgivning och offentliga kungörelser i förvaltningslagen. Bestämmelserna preciserades något i fråga om deltagande och information (17 §), godkännande av riskhanteringsplaner för avrinningsområden och kustområden (18 §) och ändringssökande (22 §).

Närmare information om ändringarna 2021 (39/2021): https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2021/20210039

Ersättningspraxisen för översvämningsskador ändrades 2014–2016

Från och med början av år 2014 infördes ett försäkringsbaserat ersättningssystem i stället för ett statligt system. Samtidigt upphävdes lagen om ersättande av skador som förorsakats av exceptionella översvämningar (284/1983). Försäkringsbolagen erbjuder försäkringar som ersätter skador på byggnader eller konstruktioner och lösöre som orsakas av såväl förhöjda vattendrag som höjda havsvattenstånd och störtregn. Försäkringarna som innehåller skydd för översvämningar ger ett mer omfattande ersättningsskydd än det tidigare systemet eftersom det ersätter skador som orsakas såväl av översvämningar till följd av förhöjt vattenstånd i vattendrag som av förhöjt havsvattenstånd och skyfall. I motsats till statens ersättningssystem kan också små företag få ersättningar från försäkringarna. Försäkringsbolagen fattar ersättningsbeslut utifrån hur exceptionell översvämningen är, med stöd av utlåtanden om återkomstintervallen för översvämningar från Finlands miljöcentral (översvämningar till följd av förhöjt vattenstånd i vattendrag) och Meteorologiska institutet (översvämningar till följd av förhöjt havsvattenstånd och skyfall).

Från och med början av 2016 har man övergått från ett ersättningssystem som finansieras av staten till ett försäkringsbaserat system även vid ersättning av skördeskador. Däremot kan man även i fortsättningen bevilja statligt bidrag för reparation av privata vägar. En förutsättning för ersättning är dock att översvämningen är exceptionell.

Mer information om översvämningsskador (på finska): www.vesi.fi/vesitieto/tulvavahinkojen-korvaaminen/

Vattenlag

Vattenlagen (587/2011) kan betraktas som den viktigaste lagen när det gäller hanteringen av översvämningsrisker näst efter lagen och förordningen om hanteringen av översvämningsrisker. Den nya vattenlagen trädde i kraft 1.1.2012. Den nya lagen tillämpas på projekt som inletts efter 1.1.2012. Uppdateringen av lagen påverkade inte hanteringen av översvämningar.

Vattenhushållningsprojekt genomföras och vattentillgångar och vattenområden i övrigt användas i enlighet med 2 kap. 7 § i vattenlagen så att allmänna eller enskilda intressen inte kränks på ett sätt som kan undvikas, om syftet med projektet eller användningen kan nås utan oskälig ökning av kostnaderna i förhållande till de totala kostnaderna och till den skada som orsakas.

Enligt vattenlagen krävs för ett vattenhushållningsprojekt tillstånd av tillståndsmyndigheten om

projektet kan ändra vattendragets läge, djup, vattenstånd, vattenföring, strand eller vattenmiljö eller grundvattnets kvalitet eller mängd (3 kap. 2 §) eller om projektet alltid är tillståndspliktigt (3 kap. 3 §).

Lagen omfattar till exempel konstruktioner för översvämningsskydd och avvärjning av översvämningar som kräver åtgärder i vattendrag. Vid tillståndsprövning beträffande översvämningsskyddsprojekt i enlighet med vattenlagen ska även planer för hantering av översvämningsrisker beaktas. Andra projekt som genomförs med tillstånd som beviljats med stöd av vattenlagen och som är betydelsefulla med tanke på översvämningsriskerna kan vara till exempel reglering av vattendrag, byggande av vattenkraftverk, byggande av damm och muddring av vattendrag.

Bestämmelser om de allmänna förutsättningarna för beviljande av tillstånd ges i 3 kap. 4 § i vattenlagen, enligt vilken tillstånd ska beviljas för ett vattenhushållningsprojekt om projektet inte nämnvärt kränker allmänna eller enskilda intressen eller medför sådan nytta för allmänna eller enskilda intressen som är avsevärd i förhållande till de förluster som det medför för sådana intressen. Tillstånd får dock inte beviljas om vattenhushållningsprojektet äventyrar det allmänna hälsotillståndet eller den allmänna säkerheten, orsakar avsevärda ogynnsamma förändringar i omgivningens naturförhållanden eller i vattennaturen och dess funktion eller i hög grad försämrar bosättnings- eller näringsförhållandena på orten. Enligt 3 kap. 6 § ska vid bedömningen tas hänsyn tas till de omständigheter som berör vattenstatusen och vattenanvändningen inom projektets influensområde enligt förvaltningsplanerna och havsförvaltningsplanerna samt målen och åtgärderna i riskhanteringsplanen. Beaktandet av dessa ska också beskrivas i tillståndsbeslutet (11 kap. 21 §). Enligt 3 kap. 21 § 4 mom. kan tillståndsmyndigheten på ansökan se över och tillståndsvillkoren och meddela nya villkor, om översvämning eller torka kan orsaka allmän fara för människors liv, säkerhet eller hälsa, stor skada för allmänna intressen eller stor och omfattande skada för enskilda intressen, och dessa verkningar inte annars kan minskas i tillräcklig utsträckning.

Bestämmelser om bestående ändring av medelvattenståndet ges i 6 kap.. i vattenlagen som också tillämpas på invallning av stränder och rensning av älvar. Tillstånd till dessa åtgärder kan sökas av en fastighetsägare som har sådan enskild nytta av projektet, en sammanslutning som nyttotagarna har bildat med stöd av denna lag, ett samfällt vattenområdes delägare eller delägarlag, en berörd statlig myndighet, eller en kommun. Om det inte är fråga om ett projekt som påkallas av ett allmänt behov, får tillstånd inte beviljas för projekt som leder till sådan väsentlig försämring av möjligheterna att använda en strandfastighet som orsakar oskälig olägenhet eller skada för områdets ägare eller innehavare, om inte ägaren eller innehavaren har samtyckt till projektet, eller avsevärd försämring av ett särskilt naturskyddsvärde.

Enligt 18 kap. 3 a § i vattenlagen ska den statliga myndigheten (Livskraftscentralen tillsammans med innehavare av regleringstillstånd, kommuner och andra myndigheter) vid behov sammanställa en redogörelse för åtgärder genom vilka skadliga verkningar av översvämning eller torka kan minskas (redogörelse för uppdämnings- och avtappningsåtgärder på ett avrinningsområde). Vattenhushållningsprojekt som granskas i redogörelsen är särskilt reglering, konstruktioner i vattendrag samt projekt som anknyter till hanteringen av vattnets mängd. I redogörelsen ska också undersökas möjligheterna att samordna åtgärderna med övriga vattenhushållningsprojekt på avrinningsområdet på så sätt att de ogynnsamma följderna av översvämning eller torka enligt en helhetsbedömning blir så små som möjligt. Utifrån redogörelsen för uppdämnings- och avtappningsåtgärder på avrinningsområdet kan den statliga tillsynsmyndigheten lämna in en ansökan till tillståndsmyndigheten om översyn av tillståndsvillkoren eller meddelande av nya villkor för ett vattenhushållningsprojekt. Paragrafen om uppdämnings- och avtappningsutredningar infördes i vattenlagen 2014 och därefter har utredningar gjorts för flera avrinningsområden. Utredningarna föreslogs också i flera planer för hantering av översvämningsrisker 2016–2021.

I (18 kap. 4 §) i vattenlagen bestäms om tillståndsmyndighetens möjlighet att ålägga en Livskraftscentralen eller den som ansvarar för ett vattenhushållningsprojekt att vidta nödvändiga temporära åtgärder för att avvärja faran eller begränsa skadorna, om exceptionella

naturförhållanden eller någon annan övermäktig händelse leder till översvämning eller någon annan sådan förändring i vattendrag eller dess vattenförhållanden som kan orsaka allmän fara för människors liv, säkerhet eller hälsa, stor skada för allmänna intressen eller stor och omfattande skada för enskilda intressen. Exempelvis en innehavare av ett regleringstillstånd kan vid översvämning åläggas att utföra avtappning genom undantagstillstånd. Om en åtgärd eller försummelse i strid med lagen kan medföra omedelbar olägenhet eller fara för säkerhet, hälsa eller något annat viktigt allmänt intresse eller avsevärd fara för annans egendom, får tillsynsmyndigheten vidta behövliga åtgärder för att undanröja olägenheten eller faran (14 kap. 10 §).

Lag om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen

Med lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) och förordningarna i anslutning till dessa lagar sätts EU:s ramdirektiv om vattenpolitik (2000/60/EG) i nationell verkställighet. De innehåller föreskrifter om planeringen av vattenvårdsförvaltningen, om miljömålen och myndighetsarrangemangen i anslutning till dem samt om klassificeringen av vattendragens tillstånd. Syftet med vattenvårdsförvaltningen är att skydda, förbättra och iståndsätta yt- och grundvatten på så sätt att deras tillstånd inte försämras och att deras tillstånd är minst bra. Fastlandsfinland har indelats i sju vattenförvaltningsområden. Den första förvaltningsplanen för respektive område utarbetades år 2009. Åland gör upp en egen förvaltningsplan. Vattenförvaltningsområdena och deras uppgifter definieras i förordningen om vattenförvaltningsområden (1303/2004).

I vattenförvaltningsplanerna ska hanteringen av översvämningsrisker beaktas och i åtgärdsprogrammen för vattenvården ska åtgärder som berör området och deras inverkan på vattenvårdens miljömål presenteras. På motsvarande sätt ska man i planerna för hantering av översvämningsrisker beakta målen för vattenvården och beskriva åtgärdernas konsekvenser för dem. Planerna granskas samtidigt och i beredningen av planerna hörs den som ansvarar för beredningen av den andra planen. Samordningen av hanteringen av översvämningsrisker och vattenvården på plannivå beskrivs närmare i varje riskhanteringsplan.

Små ändringar gjordes i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen 2020 (272/2020, 507/2020 ja 908/2020). Lagen ändrades bl.a. så att man i förvaltningsplanen kan förlänga tidsfristen ytterligare om naturliga förhållanden omöjliggör tillräckligt snabb förbättring av vattenförekomstens status (25 §). Till lagen fogades också ett nytt kapitel 1 a med bestämmelser om stöd för främjande av åtgärder inom vattenvården och havsvården med anslag som anvisats i statsbudgeten. Livskraftscentralena fungerar som stödmyndighet för stödet.

Förordning om understöd för projekt som förbättrar användningen av och tillståndet i vattendrag och vattenmiljön

Förordningen om understöd för projekt som förbättrar användningen av och tillståndet i vattendrag och vattenmiljön (651/2001) gör det möjligt att understöda åtgärder för att minska faror, olägenheter och skador som förorsakas av översvämningar. Sådana åtgärder kan vara till exempel rensning eller invallning av älvar. Den åtgärd som understöds kan också genomföras längre borta från det ställe där faran, olägenheten eller skadan framkommer i avrinningsområdet. Ur statens medel kan också beviljas understöd till ett projekt som genomförs i syfte att främja att vattendraget används mångsidigt och vårda, till exempel för byggande av en våtmark som är ändamålsenlig med tanke på översvämningsskyddet. Vid bedömning av understödet tas hänsyn till den nytta som åtgärden ges i förhållande till dess kostnader. Understödet är beroende av Livskraftscentralens prövning och av statsbudgeten. Understödets andel är vanligen högst 50 procent av kostnaderna.

Understödets andel kan emellertid vara större om projektet ingår i planen för hantering av översvämningsriskerna, främjar vatten- eller havsvården, stärker utrotningshotade eller sårbara vandrande fiskbestånds livskraftighet eller främjar vattennaturens mångfald i naturskyddsområden. Också projekt som tidigare fått understöd av staten kan få ett större bidrag.

Bygglag och lag om områdesanvändning

Den nya bygglagen trädde i kraft den 1 januari 2025 och reformen av markanvändningslagen pågår
En totalreform av markanvändnings- och bygglagen inleddes våren 2018.
Riksdagen godkände den nya bygglagen den 1 mars 2023. Bygglagen trädde i kraft den 1 januari 2025 och lagen om markanvändning och byggande ändrades samtidigt till lagen om arealanvändning. Förslaget till den nya lagen om arealanvändning var ute på remiss 16 maj–11 juli 2025. Målet är att regeringen ska kunna lägga fram lagförslaget för riksdagen under höstsessionen 2025.
I lagförslaget föreslås nya innehållskrav för detaljplaner och översiktsplaner avseende beredskap för ökande extrema väderfenomen och översvämningsrisker samt krav på kommunernas dagvattensystem.
Mer information om reformen finns på sidan https://ym.fi/sv/markanvandnings-och-bygglagen.

I bygglagen lag om områdesanvändning (751/2023 och 132/1999) föreskrivs bland annat om kraven på byggnadsplatsen samt om innehållskraven på planer som styr områdesanvändningen och byggandet. Beträffande hanteringen av översvämningsriskerna ges i lagen föreskrifter bland annat om att vid prövning av lämpligheten av en byggnadsplats bland annat beakta att det inte finns risk för översvämning, ras eller jordskred på byggplatsen (44 §).

På ett detaljplaneområde avgörs byggplatsens lämplighet i detaljplanen. Ytterligare förutsättningar för beviljande av byggnadstillstånd är att byggnaden är lämplig på platsen, att det till byggplatsen finns en användbar infartsväg eller att det är möjligt att ordna en sådan och att vattentillgången och avloppsvattnet kan skötas på ett tillfredsställande sätt och utan olägenheter för miljön (44 § 4 mom). Dessutom ska byggnaderna kunna placeras på tillräckligt avstånd från fastighetens gränser, allmänna vägar och grannens mark. Vid byggandet ska även beaktas kraven i 48 § enligt vilka den som påbörjar ett byggprojekt uppfyller de väsentliga tekniska krav som anges i 29–41 § och i bestämmelser som utfärdats med stöd av dem med beaktande av byggprojektets svårighetsgrad samt dem som deltar i projekteringen och genomförandet av byggprojektet.

Kommunen ska se till att detaljplanerna är aktuella och vid behov vidta åtgärder för att ändra föråldrade detaljplaner (60 §). Kommunens skyldighet att vidta åtgärder för att förnya detaljplaner betonades på nya, förändrade områden med översvämningshot.

Kommunerna har ingen absolut skyldighet att utarbeta en plan utan den ska utarbetas utgående från styrningen av områdesanvändningen. Beträffande områden med betydande översvämningsrisker skulle översvämningsriskerna kunna vara en sådan faktor som medför behov att uppgöra en detaljplan. Genom ändringar i planläggningar kan man emellertid inte ålägga ägare till fastigheter i ett redan byggt område att vidta sådana åtgärder som översvämningsskyddet kräver.

De riksomfattande målen för områdesanvändningen har utarbetats med stöd av 22 § i lag om områdesanvändning. De riksomfattande målen för områdesanvändningen är en del av områdesplaneringssystemet i enlighet med markanvändnings- och bygglagen. Syftet med målen är att säkerställa att nationellt betydelsefulla omständigheter beaktas i planläggningen och myndigheternas verksamhet. Målen ska beaktas och genomförandet av dem främjas i landskapets planering, kommunernas planläggning och i de statliga myndigheternas verksamhet. De förnyade målen trädde i kraft 1.4.2018 (De riksomfattande målen för områdesanvändningen). Syftet med temat hälsosam och trygg livsmiljö är att förbereda sig på extrema väderfenomen och

översvämningar samt klimatförändringens effekter. Enligt målet placeras det nya byggandet utanför översvämningshotade områden eller så säkerställs hanteringen av översvämningsriskerna på annat sätt.

Bestämmelserna om dagvattenhantering har sammanställts i kapitel 13 a i lag om områdesanvändning . Kommunen ansvarar för hanteringen av riskerna för dagvattenöversvämning och även i övrigt för ordnandet av dagvattenhanteringen på detaljplaneområden. Kommunen kan om den så önskar upprätta en dagvattenplan. Fastighetens ägare eller innehavare ansvarar för dagvattenhanteringen på fastighetens område. Livskraftscentralerna främjar de allmänna målen för dagvattenhanteringen och ger kommunerna experthjälp i hanteringen av riskerna för översvämning.

Räddningslagen

I räddningslagen (379/2011) och förordningen som kompletterar den (407/2011) föreskrivs om förebyggande av olycksfall samt om räddningsverksamhet och befolkningsskydd. Enligt 32 § i lagen omfattar räddningsverksamheten vid översvämning att varna befolkningen, avvärja överhängande olyckor, skydda och rädda offer för olyckor samt människor, miljö och egendom som är i fara samt att ha hand om ledning och kommunikation i anslutning till dessa uppgifter.

Enligt den allmänna skyldighet som föreskrivs i 4 § i räddningslagen ska var och en ska vara aktsam så att olycka samt skada undviks. Enligt 14 § ska ägaren och innehavaren av en byggnad förebygga uppkomsten av farliga situationer och ha beredskap för skyddsåtgärder vid översvämning.

En räddningsplan ska utarbetas för bostadsbyggnader med minst tre bostadslägenheter eller som är svåra att evakuera (service- och ålderdomshem, skolor, daghem, inkvarteringslokaler, offentliga byggnader osv.). Byggnadens ägare ansvarar för att en räddningsplan utarbetas.

En viktig del av räddningsverkets arbete vid beredskapen för översvämningar är samarbete med Livskraftscentralen i fråga om planeringen av räddningsverksamheten och bekämpningen av översvämningar. I planerna för hantering av översvämningsrisker presenteras uppgiftsfördelningen mellan Livskraftscentralerna, räddningsväsendet och andra instanser vid en översvämning.

Hälsoskyddslagen

Syftet med hälsoskyddslagen (763/1994) är att upprätthålla och främja befolkningens och individens hälsa samt att förebygga, minska och undanröja sådana i livsmiljön förekommande faktorer som kan orsaka sanitär olägenhet. I enlighet med lagen ska översvämningsrisker hanteras så att uppkomsten av hälsoolägenheter i mån av möjlighet förhindras. Social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för det riksomfattande hälsoskyddet, medan regionförvaltningsverket har det regionala ansvaret. Kommunens uppgift är att främja och övervaka hälsoskyddet på sitt område på så sätt att invånarna garanteras en sund livsmiljö. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska i samarbete med andra myndigheter och inrättningar utarbeta en beredskapsplan för störningssituationer som påverkar livsmiljön (8 §). Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska utarbeta en plan för tryggande av hushållsvattnets kvalitet i olyckor eller andra motsvarande störningssituationer.

Dammsäkerhetslag

I dammsäkerhetslagen (494/2009) föreskrivs om säkerheten vid anläggande, underhåll och drift av dammar. Lagen kompletteras av dammsäkerhetsförordningen (319/2010). I Finland

finns cirka 455 vattendrags- och avfallsdammar i olika klasser som omfattas av dammsäkerhetslagen (datasystemet för dammsäkerhet). Till dessa hör också gruvdammar ovan jord och översvämningsvallar. Livskraftscentralen i Lappland fungerar som dammsäkerhetsmyndighet, men dammens ägare är skyldig att hålla dammen i ett sådant skick att den fungerar på planerat sätt och är säker.

Dammar klassificeras i tre klasser utifrån den risk som de medför. En klass 1-damm är en damm som vid olycka medför en uppenbar fara för människoliv eller för hälsa, miljö eller egendom. En klass 2-damm är en damm som vid olycka kan medföra fara för hälsan eller sådan fara för miljön eller egendom som är större än ringa. En klass 3-damm är en damm som vid olycka endast medför ringa fara. Om ett ras av dammen inte orsakar fara, kan dammen lämnas oklassificerad. Enligt 11 § i dammsäkerhetslagen ska dammens ägare sörja för underhåll, drift och förebyggande av olyckor också i fråga om icke-klassificerade dammar. När permanenta översvämningsvallar byggs ska information om dem lämnas till dammsäkerhetsmyndigheten i god tid innan byggandet inleds för utlåtande. Informationen ska innehålla en preliminär bedömning av vallens skaderisk, varvid dammsäkerhetsmyndigheten fattar ett beslut om behovet av klassificering av vallen.

I fråga om konstruktionen och funktionen för översvämningsvallar vid havsstränder gäller samma principer som för översvämningsvallar vid vattendrag. Översvämningsvallar byggs från fall till fall enligt de planer som gjorts upp. En bestående vall som byggs med tanke på översvämningsskydd planeras såsom motsvarande damm, med beaktande av bland annat kompetenskraven i 6 § i dammsäkerhetslagen. Ett särdrag som bör beaktas vid planering av översvämningsvallar är att dammkonstruktionen är kortvarig. Översvämningsvallens hydrologiska dimensionering avgör vilken nivå av översvämningsskydd som är önskvärd. Då man bygger nya översvämningsvallar bör man i god tid skicka in information om dem till den regionala dammsäkerhetsmyndigheten. Informationen ska innehålla en preliminär bedömning av vallens skaderisk, varvid dammsäkerhetsmyndigheten fattar ett beslut om klassificeringen/behovet av klassificering av vallen.

I dammsäkerhetslagen föreskrivs om beredskapsåtgärder för dammolyckor och om åtgärder vid olyckor. För dammar i den högsta skaderiskklassen (klass 1) ska enligt 12 § utarbetas en riskutredning och ett säkerhetsprogram i vilka beskrivs de åtgärder som dammägaren ska vidta vid ett olycksfall. Räddningsmyndigheterna ansvarar för räddningsverksamheten samt för uppgörandet av en räddningsplan i enlighet med räddningslagen för sådana dammar för vilka detta betraktas som nödvändigt.

Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) föreskrivs om systemet för bedömning av projekt eller funktioner som har inverkan på människornas hälsa, miljön, samhällsstrukturen och användningen av naturresurser. Syftet med lagen är att främja bedömningen och ett enhetligt beaktande av miljökonsekvenser vid planering och beslutsfattande och samtidigt öka medborgarnas tillgång till information och deras möjligheter till medbestämmande. Förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas på projekt och ändringar i dem som sannolikt har betydande miljökonsekvenser (Projektförteckning: Bilaga 1 till lagen). Miljökonsekvenserna kan också bedömas i ett förfarande enligt någon annan lag, om det föreskrivs om det i lagen i fråga och konsekvenserna blir utredda på det sätt som avses i paragraferna i MKB-lagen.

I förfarandet hörs myndigheter och dem vilkas förhållanden eller intressen projektet kan påverka. Om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning föreskrivs i en särskild förordning (277/2017). För betydande projekt för byggande och reglering av vattendrag ska en miljökonsekvensbedömning göras, om den som genomför projektet inte är en myndighet. Sådana betydande projekt är: dammar, konstgjorda bassänger och andra konstruktioner vars lagrade vattenmängd eller ökning av vattenmängden överstiger 10 miljoner km^3; regleringsprojekt, om vattendragets medelvattenföring överstiger 20 km^3/s och vattenförings-

eller vattenståndsförhållandena väsentligt förändras i förhållande till utgångsläget; överföring av vatten från ett avrinningsområde till ett annat, då den vattenmängd som överförs till ett annat överstiger 3 km^3/s samt projekt för översvämningsskydd som uppgår till minst 1 000 ha. När den som genomför projektet är en myndighet iakttas lagen 200/2005 (se nedan).

Lag om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program

Om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program bestäms i en särskild lag (200/2005) dvs. den s.k. SMB-lagen och i en kompletterande förordning (347/2005). Enligt förordningen om hantering av översvämningsrisker (659/2010) ska en miljörapport utarbetas för de hanteringsåtgärder som behandlas i planen för hantering av översvämningsrisker. Miljörapporten är ett dokument om betydande miljökonsekvenser som medförs till följd av genomförandet av planen och de alternativ som granskas.
Bedömningen görs med den precisionsnivå som det är möjligt beroende på planen. Beredningen, deltagandet och hörandet i anslutning till miljörapporten beskrivs i dokumentet Beredningen av planen för översvämningsrisker samt miljörapporten: deltagande, informerande och hörande (en länk till dokumentet finns på sidan Tulvariskien hallinnan suunnittelun materiaalia). Miljörapporten presenteras som en separat del av riskhanteringsplanerna. De centrala delarna av den presenteras också i samband med behandlingen av åtgärderna i riskhanteringsplanerna. Mer information om genomförandet av miljöbedömningen (på finska): SOVA-lain mukaisen ympäristöarvioinnin opas (Paldanius, 2017).

Lag om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005, s.k. kemikaliesäkerhetslagen) grundar sig på EU-rådets direktiv (2012/18/EG, s.k. SEVESO III). Förändringarna i direktivet som uppdaterades 2012 har beaktats i de förändringar i kemikaliesäkerhetslagen som trädde i kraft den 1 juni 2015 samt i de nya förordningar som berör säkerhet vid hantering av kemikalier. I och med förändringen utvidgas kemikalieanläggningars informeringsskyldighet till en större grupp verksamhetsutövare och allmänheten får bättre möjligheter att delta i tillståndsprocesser. Genom lagstiftningen strävar man efter att förebygga storolyckor som orsakas av farliga ämnen och att begränsa de konsekvenser de orsakar människor och miljön genom att säkerställa en hög nivå av skydd. Enligt lagen ansvarar verksamhetsutövaren för att förebygga olyckor och begränsa deras konsekvenser för människor, miljön och egendom.

Miljöskyddslag.

I miljötillståndet enligt miljöskyddslagen (527/2014) ska planen för hantering av översvämningsrisker beaktas i fråga om verksamhetens förläggningsplats och influensområde. Av tillståndsbeslutet ska dessutom framgå hur förvaltningsplanerna och havsförvaltningsplanen samt planerna för hantering av översvämningsrisker har beaktats.

Klimatlag och den nationella planen för anpassning till klimatförändringen

Den nya klimatlagen (423/2022) upphävde den klimatlag (609/2015) som varit i kraft sedan 2015.

I den nya klimatlagen fastställs nya klimatmål. Förutom målet om koldioxidneutralitet år 2035 fastställdes utsläppsminskningsmål för åren 2030 och 2040, och målet för år 2050 uppdaterades. Klimatlagens planeringssystem utvidgades till att omfatta markanvändningssektorn.

Mer information: https://ym.fi/sv/fragor-och-svar-om-den-nya-klimatlagen

Syftet med klimatlagen (423/2022) är bl.a. att fastställa ramarna för planeringen av Finlands klimatpolitik och uppföljningen av hur den genomförs samt att effektivisera och samordna de statliga myndigheternas verksamhet vid planeringen och uppföljningen av genomförandet av åtgärder som syftar till att stävja och anpassa sig till klimatförändringen. Den nationella anpassningsplanen för klimatförändringen som utarbetas på basis av 10 § ska innehålla en risk- och sårbarhetsgranskning samt vid behov handlingsprogram för anpassning inom olika förvaltningsområden. Målet med planen är att samhället ska ha förmåga att anpassa sig till förändringar i klimatet och hantera riskerna i anslutning till dem. Statsrådet ska minst vart tionde år anta en nationell plan för anpassning till klimatförändringen. Genomförandet av den senaste planen (KISS2030) inleddes våren 2023. Mer information: https://mmm.fi/sv/natur-och-klimat/anpassning-till-klimatforandringen.

Lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och förbättring av motståndskraften

Lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och förbättring av motståndskraften mot störningar (310/2025, CER-lagen) bygger på Europaparlamentets och rådets direktiv 2022/2557 (CER-direktivet). Lagstiftningen om översvämningsrisker utgör en kunskapsbas (preliminära bedömningar av översvämningsrisker, kartläggning av översvämningsrisker) för riskhantering av kritisk infrastruktur i enlighet med CER-lagen.

Enligt 6 § i CER-lagen ska den nationella riskbedömningen av kritiska aktörers motståndskraft mot störningar bland annat omfatta naturrisker och katastrofer, vilket även inkluderar översvämningar. I samma 6 § krävs att riskbedömningen ska beakta sådana relevanta riskbedömningar som görs i enlighet med kraven i Europeiska unionens lagstiftning, vilket även omfattar lagstiftningen om översvämningsrisker.

EU:s förordning om restaurering av natur

Förordningen om naturåterställning är en del av EU:s strategi för biologisk mångfald, vars mål är att stoppa naturförlusten och vända utvecklingen av den biologiska mångfalden till det positiva senast 2030.

EU:s förordning om återställande stöder hanteringen av översvämningsrisker genom att stärka vattenretentionen i avrinningsområdet. Målen för återställande av våtmarker, översvämningsområden, floder och torvmarker (artiklarna 4 och 9) minskar flödestopparna och därmed översvämningsriskerna. Förordningen stärker särskilt naturbaserade lösningar.

Enligt artikel 14 §13 är medlemsstaterna skyldiga att beakta planerna för hantering av översvämningsrisker vid utarbetandet av den nationella återställningsplanen.